

8. TIEDON ANTAMINEN LÄHEISELLE

Suosituslause: Anna läheisille suullisen tiedon lisäksi tieto kirjallisesti, jotta he voivat palata siihen myöhemmin.

Näytön aste: B

Läheisen äkillisen kuoleman kokeneet pitivät kirjallisen tiedon sekä käyntikortin jättämistä hyvänä asiana, koska shokkivaiheessa he eivät pysty ottamaan tarjottua tietoa tai tukea vastaan. Käyntikortin jälkeen jättäminen mahdollisti heille yhteydenoton myöhemmässä vaiheessa.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin läheisen äkillisen kuoleman kokeneiden (n=30) avun tarvetta sekä sitä, hakevatko ja saavatko he apua terveydenhuollosta sitä tarvitessaan. Hermeneuttis-fenomenologinen lähestymistapa. Läheisen äkillisen kuoleman syitä olivat itsemurha, onnettomuus, kätkytkuolema tai henkirikos.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Läheisensä äkillisesti menettäneet saattoivat olla shokkitilansa johdosta kykenemättömiä käsittelemään suullisesti annettua tietoa, mikä korosti kirjallisessa muodossa annetun tiedon merkitystä.

Kyselytutkimuksessa² kuvattiin hoitohenkilöstön auttavia tukitoimia perheenjäsenensä äkillisesti menettäneiden (n=76) keskuudessa. Läheinen oli kuollut äkillisesti ja odottamattomasti Hong Kongilaisessa ensiapu ja onnettomuus yksikössä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Itsemurhan tehneen sisarukset halusivat tietää tapahtuneen itsemurhan syyn ja suosittelivat ammattihenkilöstölle itsemurhan tyypillisimpiä syitä käsittelevän esitteen laatimista.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin syitä sille, miksi itsemurhan tehneen sisarukset (n=18) hakeutuivat tai eivät hakeutuneet ammatillisen tuen piiriin. Lisäksi kuvattiin ammatillisen tuen piiriin hakeutuneiden sisarusten tyytyväisyyttä saatuun tukeen sekä heidän suosituksiaan ammattihenkilöille, jotka kohtaavat itsemurhan tehnyttä surevia sisarusia.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsen kuoleman jälkeen vanhempien selviytymisessä auttoi tiedon saaminen. Eri lähteistä saatu tieto saatiin sairauskertomuksista, jälkitarkastuksesta, surujärjestöltä ja internetistä, kirjallisesta surua käsittelevästä materiaalista sekä lehtiartikkeleista.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä lapsen kuoleman jälkeen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Isät toivoivat yksilöllistä tiedollista tukea suullisesti ja kirjallisesti. Isät tarvitsivat tietoa lapsen hoidosta ennen kuolemaa, lapsen sairaudesta, ja lapsen kuolinsyystä. Lisäksi he tarvitsivat tietoa surusta, erilaisista selviytymiskeinoista ja lapsen kuoleman vaikutuksista perheeseen ja tulevaisuuteen. Tietoa tarvittiin myös käytännön asioiden järjestelemisestä, kuten ruumiinavaukseen liittyvistä käytännöistä ja ruumiin säilytyksestä, lapsen hakemisesta sairaalasta, kuolintodistuksesta, hautausluvasta sekä hautausilaisuuden järjestämisestä. Tietoa tarvittiin myös ammatillisesta ja muista tuen mahdollisuuksista, kuten tukihenkilöistä, sururyhmistä ja vertaistuesta sekä tietoa siitä, keneen voi tarvittaessa ottaa yhteyttä sekä tukea selviytymisensä arvioimiseen.

Triangulaatiotutkimuksessa⁵ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden isien surua ja saamaa tukea sekä sairaalasta lähdön jälkeisen moniammatillisen tuki-intervention vaikutuksia isien suruun ja selviytymiseen. Interventio-ryhmässä oli 62 isää ja verrokkiryhmässä 41 isää. Tuki-intervention vaikutuksia arvioitiin isien surureaktioiden (HGRC) välisillä eroilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2c

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Dyregrov K, Berntsen G, Silviken A. (2014). The need for and barriers to professional help - a qualitative study of the bereaved in sami areas. *Suicidology Online* 5(1), 47-58.
2. Li SP, Chan CWH, Lee DTF. (2002). Helpfulness of nursing actions to suddenly bereaved family members in an accident and emergency setting in Hong Kong. *Journal of Advanced Nursing* 40(2), 170-180.
3. Pettersen R, Omerov P, Steineck G, Dyregrov A, Titelman D, Dyregrov K, et al. (2015). Suicide-bereaved siblings' perception of health services. *Death Studies* 39(6), 323-331.
4. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235.
5. Aho AL (2010). Isän suru lapsen kuoleman jälkeen. Tuki-interventio ja sen arviointi. Tampere: Tampere University Press.

Suosituslause: Järjestä läheisille mahdollisuus keskustella lääkärin tai patologin kanssa vainajan kuolinsyystä.

Näytönaste B

Isät tarvitsivat tietoa lapsen kuolinsyystä.

Triangulaatiotutkimuksessa¹ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden isien surua ja saamaa tukea sekä sairaalasta lähdön jälkeisen moniammatillisen tuki-intervention vaikutuksia isien suruun ja selviytymiseen. Interventio-ryhmässä oli 62 isää ja verrokkiryhmässä 41 isää. Tuki-intervention vaikutuksia arvioitiin isien surureaktioiden (HGRC) välisillä eroilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2c

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Itsemurhan tehneen sisarukset kokivat helpottavaksi saada oikeaa tietoa kuoleman syystä poliisilta tai läheisiltä. Kuolinsyyn selviäminen ja kuolinsyystä tiedon saaminen auttoivat sisaruksia.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden vanhempien selviytymistä edisti tiedon saaminen kuolemaan liittyvistä tekijöistä, sairaudesta ja kuoleman tapahtumasta. Kuoleman jälkeiseen selviytymistä edistävään tukeen kuului tiedon saaminen kuolinsyystä ja vanhempien kysymyksiin vastausten saaminen.

Kirjallisuuskatsauksessa (n=20 tutkimusartikkeli)³ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Erinomainen.

Lapsen kuoleman jälkeen vanhempia auttoi tieto lapsen sairaudesta ja kuolemasta. Selviytymistä auttavaan tietoon sisältyi kuolinsyy selvittäminen, kuten ruumiinavaustulosten saaminen ja kuoleman syyn löytyminen.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä lapsen kuoleman jälkeen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Aho AL (2010). Isän suru lapsen kuoleman jälkeen. Tuki-interventio ja sen arviointi. Tampere: Tampere University Press.
2. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3(2), 79–103.
3. Aho AL, Savolainen S. (2012). Kirjallisuuskatsaus: Vanhempien selviytymistä edistävät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Thanatos* 1(2), 1-28.
4. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25(3), 222–235.

Suosituslause: Anna läheisille tietoa ammatillisesta ja vapaaehtoisjärjestöjen järjestämästä tuesta sekä erilaisista tuen, hoidon ja kuntoutuksen mahdollisuuksista.

Näytön aste: B

Läheisten selviytymisen kannalta keskeistä on avun tarpeen tunnistaminen sekä tuen erilaisten mahdollisuuksien kartoittaminen.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin henkirikoksen uhrien läheisten (n=10) kokemuksia. Läheinen oli kuollut henkirikoksen uhrina vähintään kuusi kuukautta aiemmin.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (6/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Psykososiaalinen tuki voi auttaa lapsensa menettäneitä äitejä selviytymään lapsen kuolemasta, siksi he tarvitsevat moniammatillista tukea sairaalasta, yhteisöstään sekä tarvittaessa uskonnollisista instituutioista.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin lapsen kuoleman vaikutuksia äiteihin (n=47) sekä perhejärjestelmään. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: USA:n sekä Suomen terveydenhuollon käytänteiden eroavaisuudet.

Vaikka läheisensä äkillisen kuoleman kohdanneet ilmaisivat perheeltä ja ystävilta saamansa tuen merkityksen, useimmat heistä kokivat tarvitsevansa tukea myös ammatilliselta taholta. Ammatillista apua tarjottiin usein epäsystemaattisesti, jolloin se ei ollut kaikkien saatavilla.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin äkillisen kuoleman kokeneiden läheisten (n=30) avun tarvetta sekä sitä, hakevatko ja saavatko he apua terveydenhuollosta sitä tarvitessaan. Läheisen äkillisen kuoleman syynä oli itsemurha, onnettomuus, kätkeytuolema tai henkirikos.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Henkirikoksen uhrien läheiset kokivat tutkinta- ja oikeusprosessiin sekä käytänteisiin liittyvän tiedon puutteen vaikuttavan negatiivisesti heidän kykyynsä hyväksyä sekä surra tapahtunutta kuolemaa.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin henkirikoksen uhrien läheisten (n=44) avun tarvetta sekä sitä, miten tarpeeseen oli vastattu Uhrien tuki ja muiden toimijoiden taholta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3.

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Selviytymistä edistävää ammatillista tukea itsemurhan tehneen sisarukset saivat kriisiavusta, psykologilta, terapeutilta, lääkäriltä ja poliisilta. Kriisityöntekijöiden tai ammattilaisten tuen puuttuminen haittasi selviytymistä. Ulkopuolista apua ei saatu tai sitä joutui etsimään itse.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden selviytymistä auttoi tuen jatkuvuudesta huolehtiminen kuten ammattiavun ja vertaistuen piiriin ohjaaminen sekä yhteyden pitäminen.

Laadullisessa tutkimuksessa⁶ kuvattiin äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä lapsen kuoleman jälkeen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Lapsensa menettäneet isät saivat apua tiedosta ammatillisen lisätuen ja muun tuen mahdollisuuksista, kuten tukihenkilöistä, sururyhmistä ja vertaistuesta ja keneen voi tarvittaessa ottaa yhteyttä. Tukea antoivat sairaanhoitajat, omahoitajat, lääkärit, sairaalapapit ja sosiaalityöntekijät. Yhteydenoton ajankohtaa (2-6 viikkoa) pidettiin sopivana. Yhteyttä otettiin pääasiassa puhelimitse 1-2 kertaa ja varsinaisia tapaamiskertoja oli yleisimmin 1-2. Mitä enemmän yhteydenottoja terveydenhuoltohenkilöstöltä oli, sitä positiivisemmaksi saatu tuki koettiin.

Triangulaatiotutkimuksessa⁷ kuvattiin lapsensa menettäneiden isien surua ja saamaa tukea sekä sairaalasta lähdön jälkeisen moniammatillisen tuki-intervention vaikutuksia isien suruun ja selviytymiseen. Interventio-ryhmässä oli 62 isää ja verrokkiryhmässä 41 isää. Tuki-intervention vaikutuksia arvioitiin isien surureaktioiden (HGRC) välisillä eroilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2c

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Baliko B, Tuck I. (2008). Perceptions of survivors of loss by homicide: Opportunities for nursing practice. *Journal of Psychosocial Nursing & Mental Health Services* 46(5), 26-34.
2. Cacciatore J. (2010). The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care* 49(2), 134-148.
3. Dyregrov K, Berntsen G, Silviken A. (2014). The need for and barriers to professional help - a qualitative study of the bereaved in sámi areas. *Suicidology Online* 5(1), 47-58.
4. Malone L. (2007). Supporting people bereaved through homicide: Developing victim support's response. *Bereavement Care* 26(3), 51-53
5. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3(2), 79–103.
6. Savolainen S, Kaunonen M & Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25(3), 222–235.
7. Aho AL. (2010). Isän suru lapsen kuoleman jälkeen: tuki-interventio ja sen arviointi. Tampere: Tampere University Press.

Suosituslause: Anna tietoa taloudellisesta tuesta sekä sosiaalietuuksiin liittyvistä mahdollisuuksista.

Näytön aste: B

Henkirikoksen uhrin läheisillä oli usein vakavia taloudellisia vaikeuksia, jotka johtuivat kuolemaan liittyvistä kuluista, suruun liittyvistä vaikeuksista huolehtia taloudellisista seikoista sekä eri vakuutusyhtiöihin ja tahoihin liittyvistä vaikeuksista.

Haastattelututkimuksessa¹ kuvattiin henkirikoksen uhrien läheisten (n=44) avun tarvetta sekä sitä, miten tähän tarpeeseen oli vastattu Uhrien tuki ja muiden toimijoiden taholta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Läheisille tulisi antaa tietoa vainajan kuoleman jälkeisistä sosiaalietuuksista, tuetusta työhön paluusta sekä osasairauspäivärahasta.

Asiantuntijalausunto² suomalaisilta surujärjestöiltä: Huoma- henkirikoksen uhrien läheiset ry, KÄPY-Lapsikuolemaperheet ry, Suomen Nuoret Lesket ry, Surunauha ry.

Tutkimuksen laatu: 6/7 (JBI).

Näytön vahvuus: 5

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kommentti: Asiantuntijakonsensus.

Lähteet:

1. Malone L. (2007). Supporting people bereaved through homicide: Developing victim support's response. Bereavement Care 26(3), 51-53.
2. Surujärjestöt 2017. Suomalaisten Surujärjestöjen antama asiantuntijalausunto. Ks. Suosituksen liitteenä oleva Suositusten taustalla olevat tutkimukset –taulukko